

KRITICKÉ A PSEUDOKRITICKÉ MYŠLENÍ

BKSC041 Sociologie

BVSC021p Sociologie a sociální psychologie

Mgr. Tatiana Malatincová, Ph.D.

Ústav psychologie a psychosomatiky LF MU

**K ZAMYŠLENÍ:
ZA JAKÝCH OKOLNOSTÍ JSOU LIDÉ NEJVÍCE
OTEVŘENÍ ZMĚNIT NÁZOR NA ZÁVAŽNOU
PROBLEMATIKU?**

„MÁM PRÁVO SVOBODNĚ
VYJÁDŘIT SVŮJ NÁZOR.“

The background features a stylized illustration of a person's head and hands. The head is composed of various colored puzzle pieces (green, yellow, red, blue) set against a dark grey background. The hands are shown in a dark, textured style, with one hand holding a green puzzle piece. The overall aesthetic is modern and conceptual, with a green and yellow light gradient at the top and several translucent bubbles scattered across the scene.

**CO JE A NENÍ KRITICKÉ MYŠLENÍ?
JAKÉ JSOU PODMÍNKY KRITICKÉHO MYŠLENÍ –
KDO UMÍ NEJLÉPE KRITICKY MYSLET?**

CO JE A NENÍ KRITICKÉ MYŠLENÍ?

Kritické myšlení je...

- Pečlivé přemýšlení za účelem hodnocení výroků
- Založeno na zákonitostech induktivní a deduktivní logiky (posuzování důkazů)
- Konzistentní (i vzhledem k chování)

Kritické myšlení není...

- Kritizování, pohrdání, negativismus, cynismus...
- Odmítání tvrzení a doporučení na základě subjektivního pocitu nejistoty
- „Rovnostářský“ přístup k názorům bez ohledu na důkazy
- Automatický „průvodní jev“ intelligence nebo úrovně vzdělání

Deduktivní logika

- Pokud považuji premisy za pravdivé a argument je poskládán správně, musím i závěr považovat za pravdivý.

Stihnu přes víkend napsat esej?

- *K vypracování eseje potřebuji minimálně 15 hodin. Po započtení všech plánovaných aktivit mi v sobotu zbyde na esej pouze 5 hodin. Eсей tudíž v sobotu nestihnu napsat.*

Induktivní logika

- Pravdivost závěru nelze ověřit – mohu pouze posuzovat sílu důkazů. Jakékoliv nové informace mohou argument posílit nebo oslabit, dokonce závěr i zcela vyvrátit.

Je lék X bezpečný?

- *Z 5000 lidí, kteří zatím užili lék proti bolesti X, nikdo nenahlásil žádné vedlejší účinky.*
- *Pak se paní AB po užití léku přibližně do hodiny udělalo špatně.*
- *Paní AB užila lék proto, že měla v daný den silné bolesti hlavy, na jaké nebyla zvyklá.*

LIDÉ BĚŽNĚ NEUVAŽUJÍ KRITICKY...
PROČ?

LIDÉ BĚŽNĚ NEUVAŽUJÍ KRITICKY... PROČ?

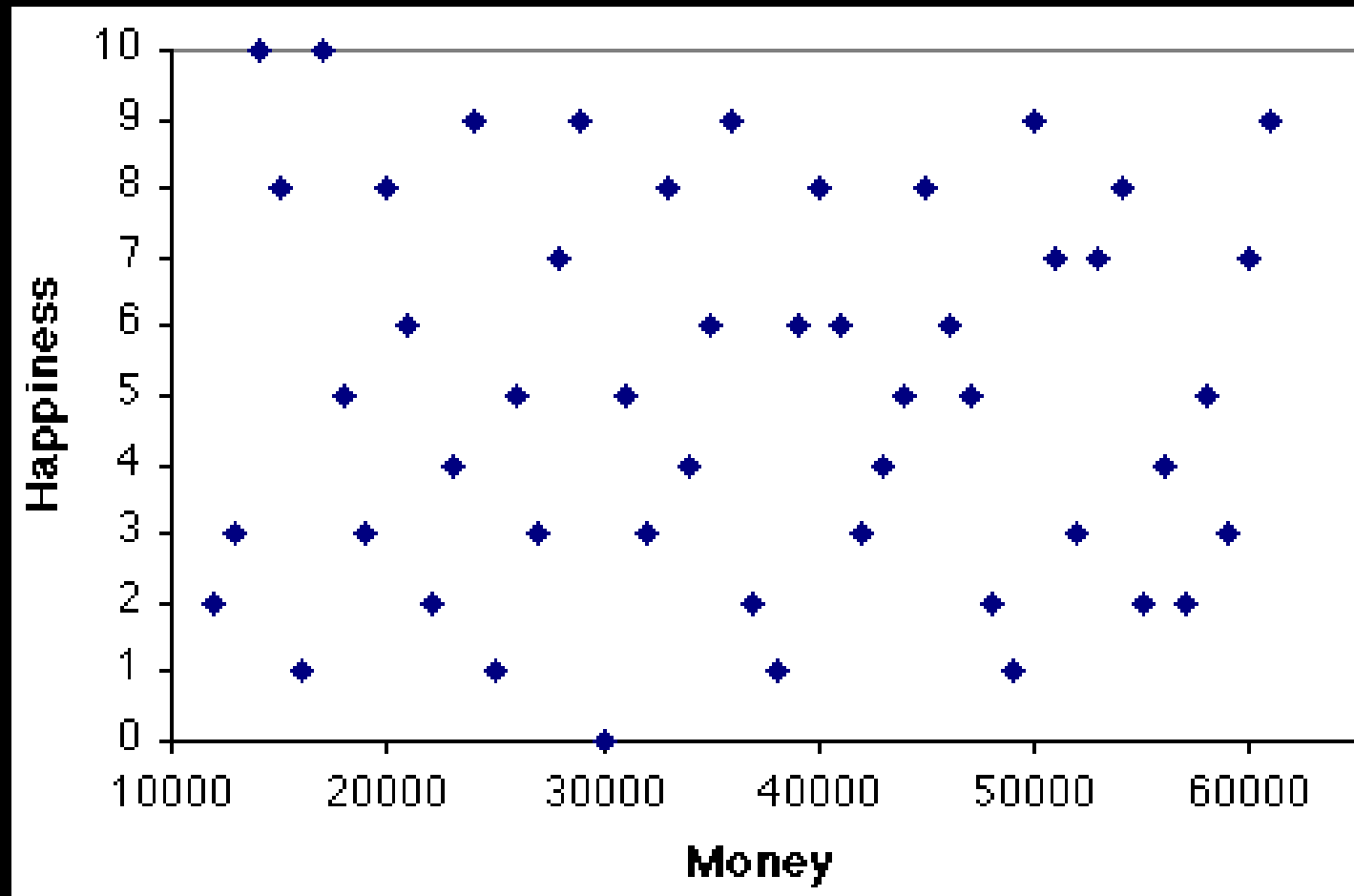
Omezená kapacita zpracování informací – úspornost:

- Návyky
- Normy
- Napodobování
- Heuristiky
- Defenzivní mechanismy

**Všichni jsme přirozenými obhájci vlastních
předsudků.**

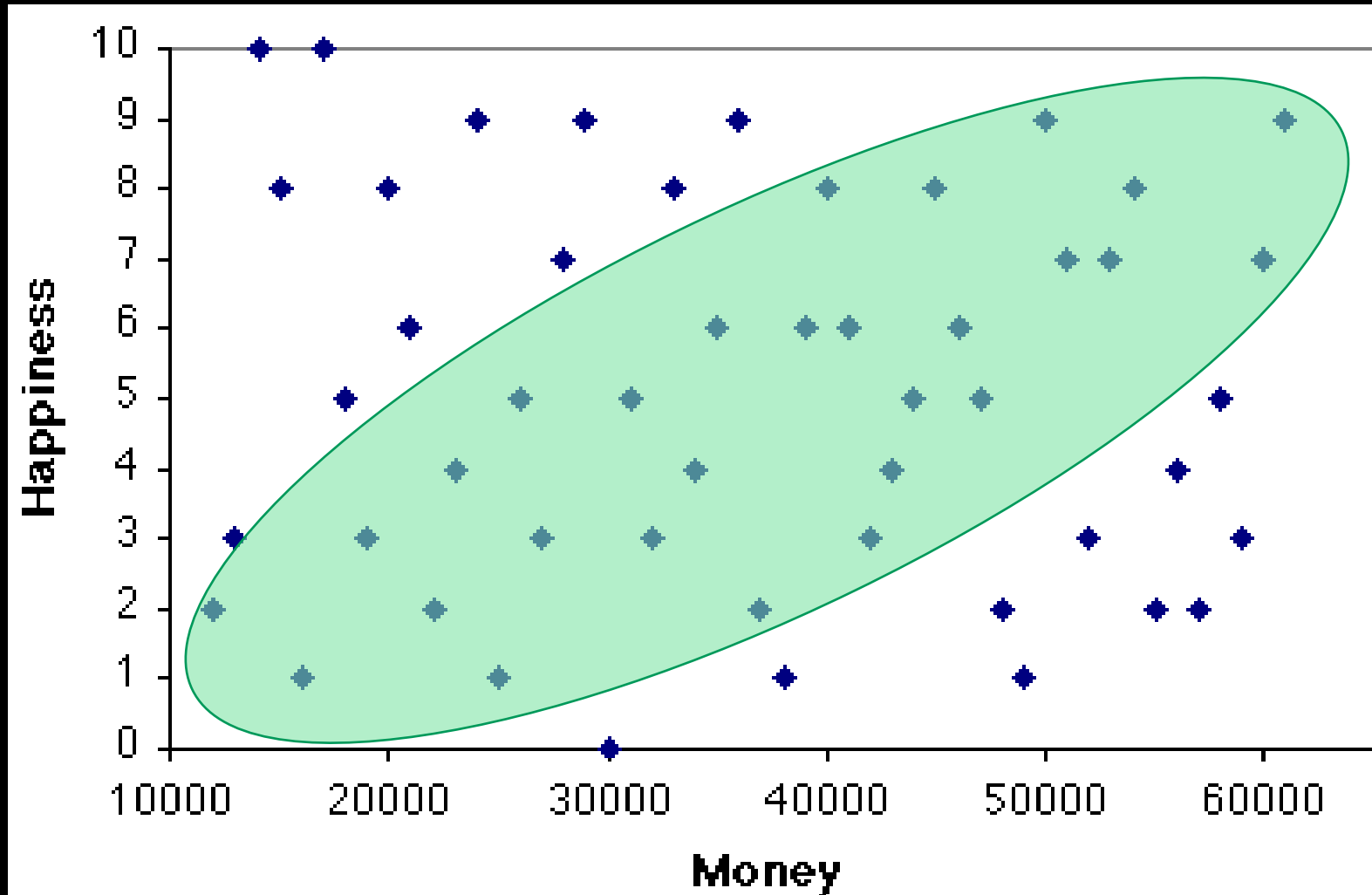
PODCEŇUJEME, JAK SNADNÉ JE V KOMPLEXNÍM SVĚTĚ NAJÍT PODPORU PRO JAKÉKOLIV TVRZENÍ...

$r = .00$

KONFIRMAČNÍ ZKRESLENÍ:

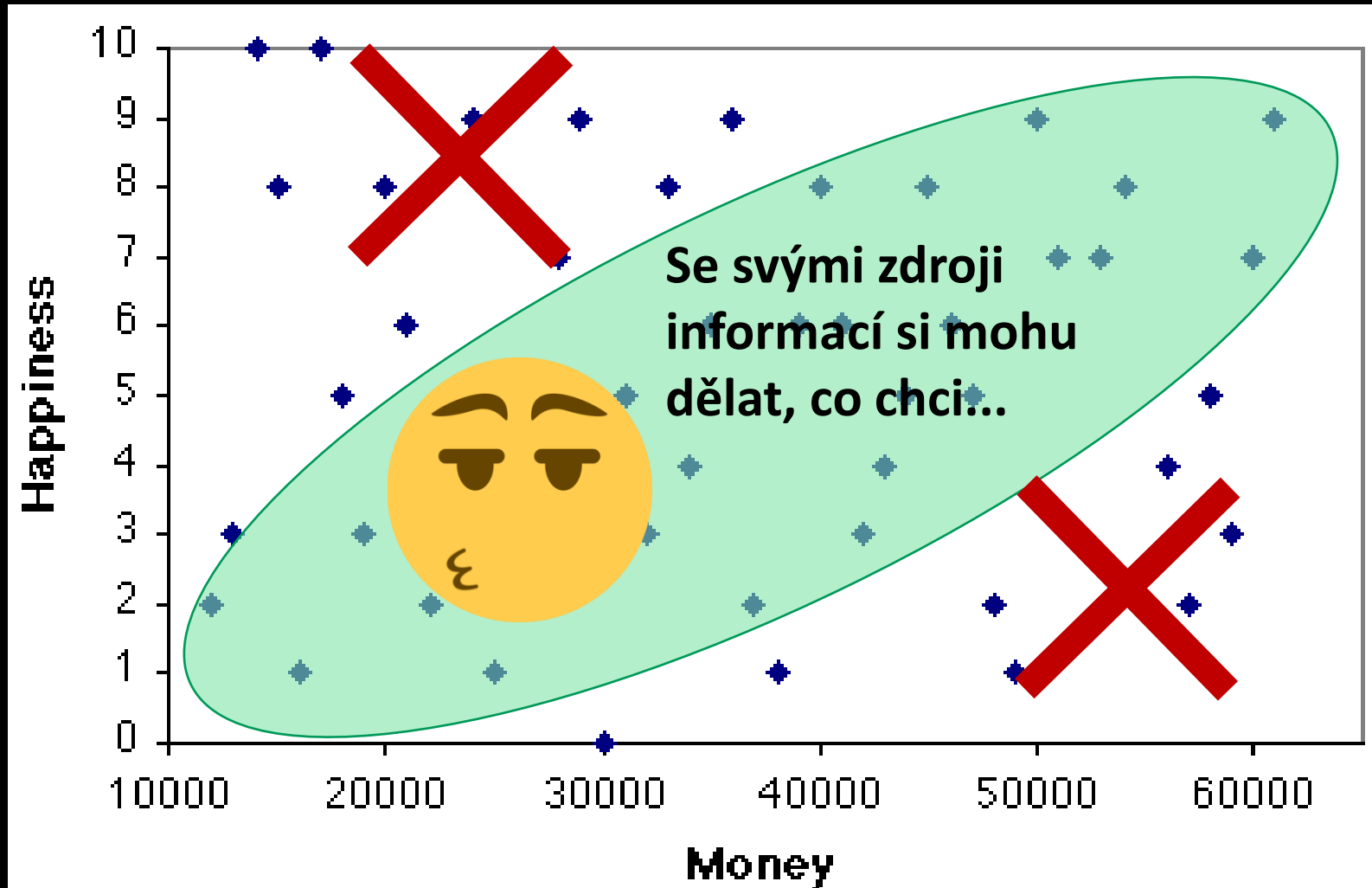
PODCEŇUJEME, JAK SNADNÉ JE V KOMPLEXNÍM SVĚTĚ NAJÍT PODPORU PRO JAKÉKOLIV TVRZENÍ...

$r = .70$

KONFIRMAČNÍ ZKRESLENÍ:

PODCEŇUJEME, JAK SNADNÉ JE V KOMPLEXNÍM SVĚTĚ NAJÍT PODPORU PRO JAKÉKOLIV TVRZENÍ...

$r = .70$

JAK VYPADÁ
PŘÍSTUP
KRITICKY
MYSLÍCÍHO
ČLOVĚKA?

1. ZÁKLADEM JSOU DŮKAZY!

- Kritická debata není o „vyvážené prezentaci názorů“ (jaké by to mělo dopady?), nýbrž o hodnocení relevantních důkazů.
- Kdokoli přichází s výrokiem, musí sám poskytnout důkazy. **Neplatí, že výrok má být považovaný za pravdivý, dokud ho oponent nevyvrátí!** (= běžná strategie konspirátorů a pseudovědců)
- Výroky bez důkazů nebo možnosti ověření jsou čiré spekulace a nemohou být brány jako argumenty! Rozlišování podložených výroků a spekulací je naprosto klíčové.
- Věrohodnost zdroje informace – **co to znamená?**

DĚKUJI ZA POZORNOST!

